

University of Groningen

De macht der kritiek. De gedachtevorming over aard en zin van rechterlijke beoordeling van bestuursoptreden sedert omstreeks 1815.

Schreuder-Vlasblom, Maria

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
1987

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Schreuder-Vlasblom, M. (1987). De macht der kritiek. De gedachtevorming over aard en zin van rechterlijke beoordeling van bestuursoptreden sedert omstreeks 1815. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

De in dat kader noodzakelijke afweging tussen de door de regeling naar haar aard verschaft rechtszekerheid en de ernst van de geconstateerde gebreken, zal bij een benadering vanuit toetsing aan de rechtszekerheid, moeten plaatsvinden in het kader van de vaststelling van de uitwerking van het desbetreffende beginsel i.c. Dit zou kunnen verklaren waarom de H.R. het gewicht van de tweede afwegingsfactor, ook indien deze wordt aangemerkt als schending van de eisen van rechtszekerheid, bepaalt in het kader van de wetmatigheids- en willekeurtoetsing, die, zoals hierboven werd aangegeven, recht doen aan de, in het kader van de toetsing van a.v.v.'s, aan het rechtszekerheidsbeginsel toe te kennen betekenis in al zijn aspecten.

V.25.5 Bevindingen

In de voorafgaande paragrafen is getracht, aan de hand van de eerder geschetste gedachtenvorming en de daaraan gewijde overwegingen, een visie te ontwikkelen op de aard en de zin van een rechterlijke beoordeling van het bestuursoptreden. Daarbij is rekening gehouden met de huidige stand van de desbetreffende wetgeving en de relevante jurisprudentie en met de actuele problemen rond de regulering van en de controle op de bestuurstaak.

Deze visie zal hierna, mede ter accentuering van de samenhang tussen de verschillende aan de orde gestelde elementen, worden samengevat. De daartoe puntsgewijs geformuleerde bevindingen vloeien rechtstreeks voort uit hetgeen hierboven is gesteld en kunnen dan ook niet los daarvan als zelfstandige stellingen worden beschouwd.

I De essentie van de taak van de, uitsluitend ad hoc op beroep van een belanghebbende optredende, administratieve rechter is gelegen in de bevordering van de rechtszekerheid van de burger ter zake van de voorschriften en beperkingen, gesteld aan het hem betreffende bestuursoptreden. De zin van deze taak moet dan ook worden beschouwd in het kader van het spanningsveld tussen individu en gemeenschap (organen). Bedoelde zin is gelegen in het vertrouwen bij de justitiabelen dat de rechter bij zijn oordeelsvorming partijdigheid in positieve zin²⁹ ten dienste aan bepaalde belangen en doelstellingen, eigen aan bestuurlijke beleids- en besluitvorming, vermijdt. Aan dit vertrouwen wordt een grondslag geboden in de gebondenheid van de rechter aan geobjectiveerde, algemene rechtsnormen, waaraan de rechtszekerheid wordt ontleend en in de - aldus ook binnen de verhouding tussen de gemeenschap en haar organen aanvaardbare - onafhankelijkheidswaarborgen waarmee de positie van de rechter is omgeven.

I.1 Rechtszekerheid wordt verschaft en bevorderd door de (nadere) identificatie en uitwerking van die elementen van hetgeen rechtens is in de verhouding tussen een burger en een bestuursorgaan, die zowel op min of meer geobjectiveerde wijze - derhalve niet in relevante mate op basis van de eigen inzichten en overtuigingen van degene die oordeelt³⁰ - als op in zekere mate van feitelijke wisselingen geabstraheerde, op algemene rechtsnormen betrokken wijze kunnen

29 Zie hoofdstuk 19.

30 Zie de hoofdstukken 19, 21, 22 en 23, alsmede de paragrafen 1 en 4 van dit hoofdstuk.

door de regeling
ist van de gecon-
toetsing aan de
n de vaststelling
el i.c. Dit zou
weede afwegings-
schending van de
de wetmatigheids-
angegeven, recht
.v.v.'s, aan het
al zijn aspecten.

de hand van de
n gewijde over-
n de zin van een
den. Daarbij is
effende wetgeving
problemen rond de

van de samenhang
elementen, worden
vindingen vloeien
ld en kunnen dan
orden beschouwd.

oc op beroep van
chter is gelegen
burger ter zake
t hem betreffende
worden beschouwd
en gemeenschap-
uwen bij de jus-
ng partijdigheid
gen en doelstel-
rming, vermijdt.
de gebondenheid
snormen, waaraan
as ook binnen de
n aanvaardbare-
van de rechter

door de (nadere)
nietgeen rechtens
tuursorgaan, die
niet in relevante
ngen van degene
jke wisselingen
en wijze kunnen

n 4 van dit hoofdstuk.

worden geduid. De bevordering aldus van de rechtszekerheid krijgt mede gestalte in de mogelijkheid dat dergelijke elementen ook zonder geïndividualiseerde, formele explicitering enigermate kenbaar, althans voorspelbaar zijn.

I.2 Deze rechtszekerheid vormt wel een dwingend, doch in de regel geen uitputtend richtpunt voor de bestuurlijke besluitvorming. In al haar vormen, maar zeker waar het gaat om het formuleren van algemene beleidslijnen of het totstandbrengen van wettelijke regelingen, wordt die besluitvorming in veel opzichten ingegeven door andere dan via de geobjectiveerde rechtszekerheid geïndiceerde overwegingen. Ze voltrekt zich dan ook in belangrijke mate binnen het kader van instituten en procedures die hun ratio vinden in de eisen die in de verhouding tussen de gemeenschap en haar organen aan het bestuursoptreden worden gesteld. Die eisen impliceren tevens dat vanuit laatstgenoemde verhouding, grenzen zijn gesteld aan de gronden waarop de onafhankelijke rechter met zijn oordeel kan treden in de aan het aangevochten bestuursoptreden ten grondslag liggende besluitvorming.

II Het gestelde omtrent de objectivering van het rechterlijk oordeel impliceert, voor wat betreft de administratieve rechtspraak, een afwijzing van de vrij hoge mate van ius in causa positum, die het gevolg zou zijn van een optreden van de administratieve rechters als goede mannen, oordelend naar billijkheid.

II.1 Een dergelijk optreden is niet in overeenstemming met de ratio van deze rechtspraak, noch met de daarmee nauw verbonden afbakening van taken en positie tussen rechter en bestuursorganen, noch ook met de in de verhouding tussen de gemeenschap en haar organen vereiste legitimititeit van de behartiging van gemeenschapsbelangen en van de rechtsvorming dienaangaande.

III De objectivering van het rechterlijk oordeel brengt met zich dat de rechter niet ten volle treedt in alle (rechts)vragen waarvoor het bestuur zich gesteld ziet en derhalve ook geen uitputtend oordeel kan geven over de bestuurlijke besluitvorming, doch zich beperkt tot een toetsing op onrechtmatigheid, opgevat als schending van de rechtszekerheid die ontleend kan worden aan de geobjectiveerde betekenis van wettelijke normen, aan het verbod van willekeur en aan de door de staatsrechtelijke positie van het bestuur ten opzichte van die van de rechter bepaalde betekenis van de beginselen van behoorlijk bestuur.

III.1 Het op de rechtszekerheid betrokken oordeel van de administratieve rechter vindt zijn grondslag in:

- a. de kennelijk door de wetgever beoogde dwingende normering van de bestuursgestie, waarbij niet de vraag centraal staat naar de in het licht van de wettelijke bepalingen (meest) juiste beslissing, doch de vraag of de genomen beslissing in strijd moet worden geacht met tekst en strekking van de wettelijke norm. Nauw hiermee verbonden is de, op kennelijk heersende rechtsopvattingen geënte, willekeurtoetsing, die zich ontwikkelde uit de objectivering van wetmatigheid als rechterlijke beoordelingsmaatstaf.